

Aan: Staatssecretaris van Binnenlandse
Zaken en Koninkrijksrelaties
Mw. A.C. Van Huffelen

Geachte mevrouw Van Huffelen,

Het Bestuurscollege ontving op 4 oktober het onderzoeksrapport van IdeeVersa over de eilandelijke taken en de middelen die nodig zijn om deze taken uit te voeren. Bij deze ontvangt u de reactie van het Bestuurscollege op dit rapport.

Op 13 en 14 december zijn op Curaçao gesprekken geweest tussen ambtenaren van uw ministerie, het College financieel toezicht en afvaardigingen van de drie openbare lichamen. Tijdens die gesprekken zijn de standpunten van het OLB zoals in deze brief verwoord ook naar voren gebracht.

Het onderzoeksrapport bevat twee onderdelen: (i) een overzicht van de eilandelijke taken en (ii) een inschatting van de kosten voor de uitvoering van deze eilandelijke taken. In deze reactie gaan we op beide onderdelen apart in. Daarna zal per aanbeveling een korte reactie gegeven worden.

Eilandelijke taken

Bij de start van de nieuwe staatkundige structuur is een lijst opgesteld van taken die bij de Rijksoverheid en die bij de openbare lichamen belegd werden. Sinds 2010 is hier veel in veranderd, maar de lijst is formeel nooit aangepast. Sommige taken zijn (soms wel, soms niet in overleg) door het Rijk overgenomen, nieuwe taken die niet op de lijst stonden zijn toebedeeld aan de openbare lichamen. Daarnaast zijn er taken bij het openbaar lichaam belegd die in Europees Nederland bij provincies en waterschappen zijn ondergebracht. Voor het BC is het van belang om eenduidig vast te stellen wat de eilandelijke taken zijn en welke taken voor de Rijksoverheid zijn. Het

onderzoeksrapport biedt hiervoor een goede start, maar is niet voldoende. Zo verneemt het BC van een aantal departementen dat zij het niet eens is met de taakverdeling zoals opgenomen in het eindrapport. Of is er geen eenduidigheid over de invulling van de taak (denk hierbij aan de betaalbaarheid van drinkwater en elektriciteit, of de taken die te maken hebben met klimaatbeleid). Daarnaast moet ook gekeken worden naar de toekomst, er zijn, net als in Europees Nederland, nog grote maatschappelijke uitdagingen voor Caribisch Nederland waarvoor de komende tijd ook extra inzet van het openbaar lichaam nodig zal zijn

Het BC wil BZK verzoeken om hiervoor een vervolgtraject te starten om een duidelijke lijst te maken die door zowel departementen als door de openbare lichamen erkend wordt.

Zonder deze duidelijkheid, is het niet mogelijk om de tweede stap, vaststelling van de middelen voor een goede uitvoering van de eilandelijke taken, af te ronden.

Middelen voor uitvoering eilandelijke taken

Allereerst moet het BC opmerken dat het totaalbeeld dat IdeeVersa in het eindrapport presenteert van de totale benodigde jaarlijkse middelen, niet goed na te rekenen is. Voor veel taken is uitgegaan van de huidige middelen, terwijl het duidelijk is dat de openbare lichamen op dit moment niet over voldoende middelen beschikken om taken op een goed niveau uit te voeren. Het BC wil er ook op wijzen dat in de Financiële-verhoudingswet naast een breed scala aan verdeelmaatstaven ook vaste bedragen worden toegekend aan grote steden en waddengemeenten. Analoog hieraan zou dit pleiten voor een vast bedrag voor kleinschalige openbare lichamen.

Bovendien zijn deze taken dermate omvangrijk en complex dat het niet reëel is dat het openbaar lichaam in de huidige opzet adequaat is uitgerust om deze taken uit te voeren. Ook ontbreekt het aan uitvoeringskracht (inclusief kennis en deskundigheid) om voor alle taken een goed onderbouwd plan, inclusief benodigde middelen, te hebben. Hier komt nog bij dat op veel terreinen sprake is van een achterstand die eerst moet worden ingelopen voordat een goed beeld ontstaat van de middelen die structureel nodig zijn om een taak goed uit te voeren.

Het BC pleit daarom voor een overgangperiode waarin door het openbaar lichaam met ondersteuning van het Rijk per thema beter in kaart wordt gebracht wat de taak inhoudt, welke achterstand er is en wat er vervolgens nodig is om (na wegwerken van de achterstand) deze taak structureel op een goede manier uit te voeren. Het onderzoeksrapport kan hiervoor als startpunt gebruikt worden.

Tenslotte wil het BC nog wijzen op de ontwikkelingen die momenteel gaande zijn met betrekking tot het aanpassen van wet- en regelgeving (meer specifiek de WolBES en de FinBES). Als gevolg van deze aanstaande wijzigingen kan er voortschrijdend inzicht ontstaan over de aard en omvang van de eilandelijke taken welke het BC op

een later moment nog mee wil nemen in de verdere definiëring van de eilandelijke taken en de daarbij behorende middelen.

Aanbevelingen Onderzoeksrapport

Aanbeveling 1: Stel de volgende structurele middelen ter beschikking voor de huidige taakinvoering:

(x \$ 1.000)	Bonaire	Sint Eustatius	Saba
Totale structurele lasten	58.867	23.562	22.898

Het BC constateert dat de in het rapport genoemde structurele middelen een verhoging betekenen ten opzichte van de huidige (structurele) middelen. Hoewel dit op zichzelf natuurlijk een positieve ontwikkeling is kan het BC dit bedrag (nog) niet herleiden en het is daarom niet goed mogelijk om hier een reactie op te geven. Het rapport geeft onvoldoende informatie over de toereikendheid en doelmatigheid van de genoemde structurele middelen.

Wel is het BC het eens met de onderliggende aanbevelingen van IdeeVersa:

- Structurele taken moeten structureel bekostigd worden
- Er moet aandacht zijn voor onderhoudslasten van investeringen
- Er moet rekening gehouden worden met de bevolkingsgroei

Zoals eerder in deze brief is aangegeven zal uit de verdere inventarisatie in de overgangperiode een duidelijker beeld moeten ontstaan over de benodigde structurele middelen.

Aanbeveling 2: Stel de structurele middelen ter beschikking via de vrije uitkering en/of via structurele bijzondere uitkeringen

Het BC is ook een uitgesproken voorstander van structurele middelen via de vrije uitkering. Bovendien is de status van 'semi-structurele BU's' voor het BC nog onduidelijk; deze term lijkt toch een minder structureel karakter te indiceren, hetgeen het uitvoeren van structurele eilandelijke taken bemoeilijkt.

Een hogere vrije uitkering en minder afhankelijkheid van bijzondere uitkeringen zorgt ook voor een rustiger begrotingsbeeld, minder noodzaak voor begrotingswijzigingen en minder administratieve lasten. In het verlengde hiervan wil het BC het belang benadrukken van het tijdig in het jaar ontvangen van correspondentie inzake zowel de vrije uitkering als de bijzondere uitkeringen. Hiermee wordt voorkomen dat er in de begroting (en begrotingswijzigingen) schattingen moeten worden gemaakt over de beschikbare middelen met alle onzekerheden van dien en is de rechtmatigheid ook gewaarborgd.

Aanbeveling 3: Maak een gezamenlijk plan voor de beleidsopties voor voorzieningen en voor investeringen.

“Met beleidsopties bedoelen we wensen van de openbare lichamen. Het kan daarbij gaan om wensen zonder een wettelijke verplichting, maar ook om wensen om te voldoen aan bijvoorbeeld internationale richtlijnen.”

Zoals het nu verwoord is, lijkt het te gaan over ‘opties’ in plaats van minimaal benodigde middelen om taak goed uit te voeren. Hier kan het BC zich niet goed in vinden, omdat dit het risico heeft dat ‘opties’ worden afgewezen en de openbare lichamen niet voldoende middelen hebben om een taak (structureel) goed uit te voeren. Hier moet zeker (per taak) nader overleg over komen met de betreffende ministeries.

Aanbeveling 4: Overweeg meer gezamenlijk inzetten op digitalisering

Het BC is van mening dat deze aanbeveling niet zo goed past in de opdracht van het rapport. Het rapport zou inzicht moeten brengen in de taakverdeling en de kosten die nodig zijn om die taken goed uit te voeren. Uiteraard is digitalisering heel belangrijk, maar de verdere invulling en uitwerking zou overgelaten moeten worden aan de openbare lichamen (die daar uiteraard met BZK over in overleg kunnen en bovendien al mee bezig zijn).

Aanbeveling 5: Ga duurzaam om met investeringen door, bij verstrekking van middelen voor investeringen:

5a) er zorg voor te dragen dat ook de bekostiging van de onderhoudslasten is geregeld

5b) rekening te houden met vervangingslasten of anderszins rekening te houden met de toekomstige investeringsvraag

5c) de voor investeringen benodigde flexibiliteit te borgen

5d) overweeg een ‘duurzame investeringsfaciliteit’

In principe wil het BC geen middelen meer die bedoeld zijn om specifieke investeringen van te bekostigen. Door die specifieke subsidies kan het OLB namelijk geen activa activeren en geen afschrijvingen rekenen. Het BC wil voldoende middelen om de exploitatie te dekken, waarbij ook rekening gehouden moet worden met onderhoudslasten.

Om te kunnen beschikken over voldoende liquide middelen voor investeringen ziet het BC twee mogelijkheden. Enerzijds het creëren van een specifieke investeringsfaciliteit (door het Rijk) en anderzijds het door een wetwijziging mogelijk maken dat het openbaar lichaam zelf leningen kan afsluiten. Het BC is zich overigens terdege bewust

van de risico's die zijn verbonden aan het afsluiten van leningen en zal daarom terughoudend willen omgaan met een dergelijke mogelijkheid.

Aanbeveling 6: Hanteer het principe van wederkerigheid voor het meewegen van de belastingen.

In het rapport stelt IdeeVersa voor om bijvoorbeeld een deel van inkomsten uit de toeristen-, motorrijtuigen- en grondbelasting in mindering te brengen op de vrije uitkering of in te zetten voor specifieke projecten.

Het BC kan zich absoluut niet in dit voorstel vinden en neemt het standpunt in dat de vrije uitkering toereikend moet zijn voor de uitvoering van de eilandelijke taken. De lokale belastingopbrengsten kunnen dan dienen om onverwachte gebeurtenissen op te vangen. Bovendien kan de hoogte van de belastingopbrengsten fluctueren en is het bij de toeristenbelasting maar de vraag hoe duurzaam deze zal blijken. Het BC heeft begrepen dat in Europees Nederland gemeenten de inkomsten uit bepaalde belastingen bovenop hun vrije uitkering inzetten. Het rapport geeft geen argument waarom dit voor de openbare lichamen wel redelijk zou zijn.

Aanbeveling 7: Verbeter de dynamiek van de vrije uitkering door:

7a) actualisatie van de methodiek van de jaarlijkse correctie van het bedrag van de vrije uitkering voor loon- en prijsontwikkelingen

7b) een jaarlijkse correctie van de vrije uitkering voor het aantal inwoners

7c) zorg voor de naleving van artikel 87 FinBES voor taakmutaties.

Het BC kan zich goed in deze aanbeveling vinden. Ter aanvulling stelt het BC ook voor om de jaarlijkse correctie voor loonontwikkelingen te baseren op het daadwerkelijke aandeel van de loonkosten.

Aanbeveling 8: Verbeter de werking van het stelsel van de financiële verhoudingen rijk en Caribisch Nederland, zodanig dat het stelsel meer inzicht geeft in de financiële middelen.

Het BC is geen voorstander van extra specifieke uitkeringen omdat deze naar verwachting zullen leiden tot hogere administratieve lasten en onduidelijkheden bij de uitvoering van taken. Het BC is wel voorstander van een leenfaciliteit voor de openbare lichamen.

Aanbeveling 9: Houdt zicht op het stelsel van de financiële verhoudingen zodat scheefgroei en/of het uit elkaar groeien van wederzijdse verwachtingen wordt voorkomen.

Het BC is het eens om gezamenlijk nadere afspraken te maken over rapportages en verantwoordingen die leiden tot werkbare en uitvoerbare administratieve verplichtingen. Ook moet hierbij rekening gehouden worden dat de openbare lichamen als belangrijkste partij verantwoording moeten afleggen aan de eilandsraad.

Aanbeveling 10: Werk samen en zorg voor meer kennisdeling tussen gemeenten, provincies, waterschappen en samenwerkingsverbanden – en de openbare lichamen.

Het BC is het hiermee eens, de regie bij de uitvoering zou bij de openbare lichamen moeten liggen.

Overige opmerkingen / conclusies

Het BC is positief over een aantal aanbevelingen uit het rapport, zoals de aanbeveling om structurele middelen beschikbaar te stellen voor structurele taken. Ook de aandacht voor onderhoudslasten, leningsmogelijkheden en rekening houden met bevolkingsgroei zijn positief.

Het BC ziet ook uitdagingen bij andere aanbevelingen die er mogelijk toe leiden dat zaken nog ingewikkelder en complexer worden.

Het BC verzoekt U om te zorgen voor een eenduidige lijst met de taakverdeling die door de openbare lichamen wordt gedragen. En het BC verzoekt U om verder in gesprek te gaan over de middelen die nodig zijn om deze taken uit te voeren, waarbij zoals eerder aangegeven ook de aanstaande wijzigingen in de WolBES en FinBES tot voortschrijdend inzicht kunnen leiden.

Al het bovenstaande toont uitdrukkelijk aan dat een coördinerende rol van BZK onontbeerlijk is. Er is bij het openbaar lichaam behoefte aan overzicht en duidelijkheid om prioriteiten te kunnen stellen en inzage te hebben in de toezegging en timing van (bijzondere) uitkeringen. Het BC doet dan ook een dringend beroep op U om deze coördinerende rol van BZK verder vorm te geven en in praktijk te brengen.

Het zal duidelijk zijn dat indien het OLB onvoldoende middelen krijgt om de reguliere taken en de opkomende uitdagingen uit te kunnen voeren, het OLB genoodzaakt is te prioriteren en lastige keuzes zal moeten maken bij de uitvoering van taken.

We zien uit naar uw reactie op deze brief en zien uit naar verder overleg over de taakverdeling tussen het Rijk en de openbare lichamen en de benodigde middelen om de taken die bij het OLB liggen op een goede manier uit te voeren.

Hoogachtend,